

Mély-ég objektumok

november–december

Észlelő	Észlelés	Műszer
Bakos Gáspár (Budapest)	4	44,5 T
Berente Béla (Kocsér)	3	25,0 C
Papp Sándor (Kecskemét)	2	24,4 T
Sápi Csaba (Kecskemét)	2	20,0 T

November–december folyamán összesen 4 fő 11 vizuális megfigyelést végzett. Rövidítések: GX= galaxis, NY= nyílthalmaz, PL= planetáris köd, LM= látómező, EL= elfordított látás, KL= közvetlen látás, T= Newton-reflektor, L= refraktor, C= Cassegrain-távcső, B= binokulár.

Az év utolsó két hónapjáról nem lehet sok jót elmondani mély-eges szempontból sem. Ennek ellenére — szerencsére — érkezett néhány, ezúttal nagyobb műszerrel készített, valóban "nemzetközi szintű" észlelés Bakos Gáspár és Berente Béla jóvoltából. Bár a ráktanyai észleléssorozat nem az ajánlati csillagképek területéről válogatott objektumokat tartalmazza, most mégis bemutatásra kerül egy igen közismert Messier-objektum, az M97 (NGC 3587 = Bagoly-köd) és a közvetlen mellette fekvő MGC+9–19–14 jelű, nagyon nehezen elérhető kis 14,5 magnitúdós galaxis. Az Abell 347 galaxishalmazról készített hihetetlenül aprólékos, finom rajz bemutatására legközelebb kerül sor, remélhetőleg Bakos Gáspár téli észlelési beszámolójával együtt. Berente Béla ugyancsak nehéz objektumot, az NGC 1270-1275 Per GX-pár ($12^{\text{h}}17-13^{\text{m}}10$), valamint az IC 351 és IC 2003 Per planetárisok precíz rajzaival járult hozzá a rovat munkájához. Mindkettőjük észleléseit ezúton köszönöm meg!

Az 1993. évről készítendő beszámoló előtt (a következő számban jelenik meg) megemlíteném, hogy az elmúlt év folyamán a már több csillagképre kiterjesztett ajánlati lista sem nyerte el az észlelők egyöntetű tetszését. A beérkezett megfigyelési anyag ezt tükrözi, jóllehet éppen az észlelők jutnának nagyobb közlési lehetőséghez és több információhoz, ha figyelembe vennék ezeket a kéréseket.

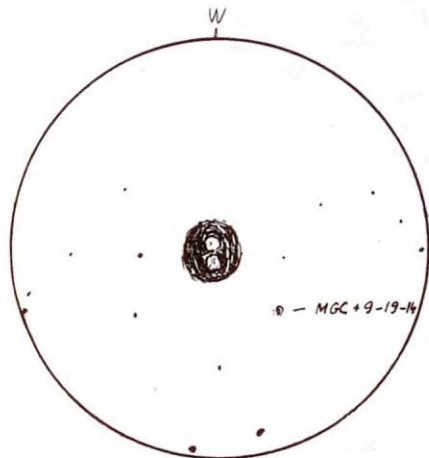
Bár a mély-ég megfigyelések iránt érdeklődő olvasó vélhetőleg inkább a tényleges észlelési témákra tart számot, ehelyütt — kivételesen — mégis reagálni szeretnék az asztrofotós rovatban megjelent (Meteor 1993/10., 12.), a rovatval és levelezési kapcsolatunkkal foglalkozó két közlésre. Mindenekelőtt örömmel tartok igényt más területek rovatvezetőivel való együttműködésre, ha a konkrét tartalomról egyeztetési lehetőséget, előzetes tájékoztatást kapok. A mély-ég rovat 1984-es indulása óta kialakított, és közös publikációval is dokumentált együttműködésre volt példa a változó mély-ég objektumok megfigyelése vagy a nyílthalmazok kettős- és többscsillagainak megfigyelése, azonosítása témájában a változó- ill. a kettőscsillag rovatval közösen.

Az észlelők kizárólagos joga eldönteni, hogy megfigyelésüket vagy asztrofotóikat elküldik-e közlésre valamelyik rovatához. Így a mély-eges ajánlati lista objektumairól készített észlelésekre és asztrofotókra sem vonatkozhat bármilyen korlátozás.

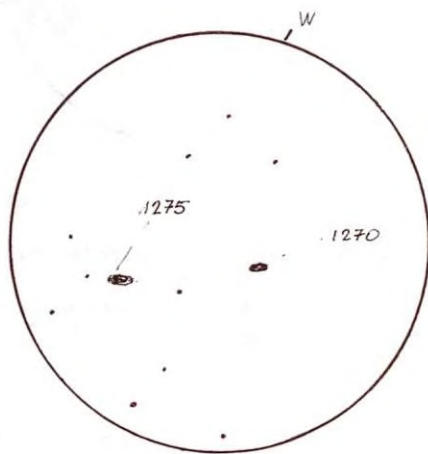
M97 = NGC 3597 UMa PL, MGC+9-19-14 UMa GX

M97, 44,5 T, 229: Nagy, fényes, könnyen látszanak a "bagoly szemei", a K-i sokkal kontrasztosabban. Márványos megjelenésű, nagyjából kör alakú. A PL-ben két központi csillag látszott. A köd pereméhez közel egy csillagra "vetülve" látszott a halvány GX (MGC+9-19-14), de nagyon nehéz észrevenni a 14^m5 összfényességű objektumot. (Bakos Gáspár, 1993.12.18/19., Ráktanya)

A pici, halvány GX észlelését kitűnő légkörnél 25-30 cm-es távcsővel is meg lehet kísérelni.

M97 (NGC 3587) és MGC+9-19-14
44,5 T, 229x, LM= 21'
(Bakos Gáspár)

NGC 1270-1275 Per GX
25,0 C, 150x, LM= 17'
(Berente Béla)

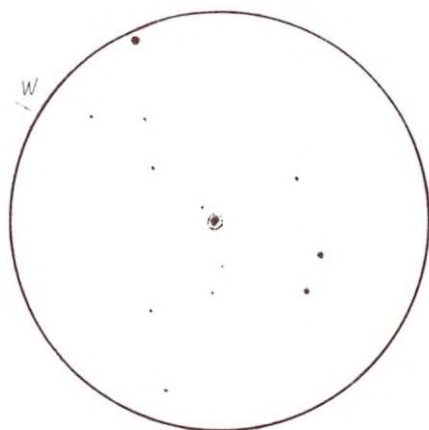
NGC 1270-1275 Per GX

25,0 C, 150x: Nem túl feltűnő két kisméretű GX egy LM-ben. Az NGC 1275 a pár nagyobb és fényesebb tagja kb. 11^m5 fényességgel és 2'x1' mérettel (a katalógusadat szerint 2,6x1,9-es). Az NGC 1270 kicsiny, halványabb, alig észrevehető GX; míg az NGC 1275-nél látható a lapultság, itt legfeljebb sejthető. (Berente Béla, Kocsér)

A kis GX-pár más katalógusadatok szerint 12^m7 és 13^m0 összfényességű, s így érthetően nem olyan kedvelt objektum, mint a Perseus-ikerhalmaz vagy akár az M76. Az észlelhetőség és a vizuális fényesség szempontjából érdemes lenne 15-20 cm-es távcsövekkel megkísérelni észlelésüket.

(Az NGC 1275 magja 12^m5-13^m0 között változik. A 80-as évek közepén minden nehézség nélkül észleltem 19 cm-es refraktoral. Észlelőterkép — megfelelő összehasonlítókkal — a Meteor 1986/6. számában jelent meg. — Mzs)

IC 2003 Per PL

25,0 C

150x

LM = 17'

25,0 C, 150x: Igen piciny, majdnem csillagszerű PL, de már ennél a nagyításnál is egyértelmű kiterjedtséget mutat. 234x: A köd látványa még egyértelműbb. 375x: Bolyhos szélű, kerek, közepe felé fényesedő, kb. 4"-5" átmérőjű ködfoltocska. Kb. 12^m0 fényes lehet. Tőle Ny-ra, közvetlenül a PL mellett, egy 13^m0 körüli kis csillag. (Berente Béla, Kocsér)

A katalógus szerint 12^m6 összfényességű PL ugyancsak nem tartozik a túlészelt objektumok közé, hasonlóan a közeli IC 351 PL-hez, de míg az utóbbi 8"x6"-es, az IC 2003 alig 5"-es, így biztos azonosításához viszonylag nagy nagyítás kell. A PL központi csillaga 18^m-s, így amatőr műszerekkel lényegében elérhetetlen.

Észlelési ajánlat márciusra

- A téli ajánlat (Cas, Per, Tau csillagképek objektumai) továbbra is érvényben van.
- A CMA nyúlthalmazai és az NGC 2359 DF köd.

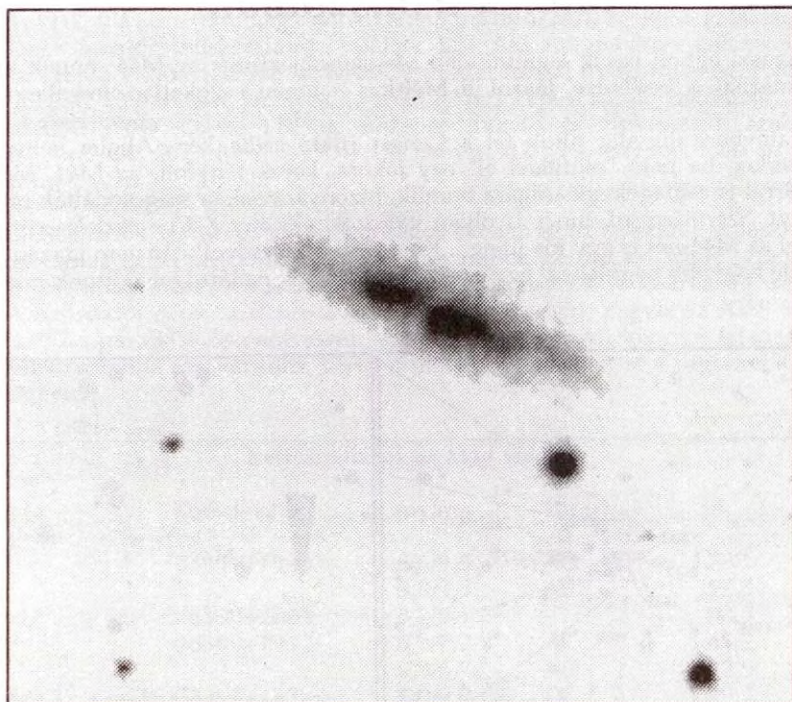
PAPP SÁNDOR

A Messier Klub 1993-ban

Meglehetősen gyenge időjárású évet hagytunk magunk mögött, így hiába hirdettük meg 1993-at az adatgyűjtés évének. Ennek ellenére a beküldött észlelések minősége átlagon felüli, így szép reményekre jogosít bennünket Messier Albumunk összeállításához. Lássuk, kik maradtak hűek klubunkhoz, és kik azok, akik újonnan csatlakoztak hozzánk (őket * jelöli a listában):

Bakos Gáspár	14	Molnár Zoltán	1
Csizmadia Szilárd	1	Nagy Zoltán Antal	2
Fazakas Zoltán*	1	Pap Csaba	1
Földesi Ferenc*	1	Papp Sándor	2
Görgei Zoltán	3	Presits Péter	1
Hadházi Csaba	3	Sárneckzy Krisztián*	3
Hajdu Attila	3	Soltész Attila	3
Hamvai Antal	4	Szabó Rita*	4
Hevesi Zoltán	16	Szarka Levente	1
Józsa Sándor*	10	Tóth Éva*	2
Kárpáti Ádám	2	Tóth Gábor*	1
Kókai István	6		

Összesen 70 rajzos-szöveges megfigyelést és 14 tisztán szöveges leírást kaptunk. (Ebben természetesen csak az 1993-as megfigyelések szerepelnek.) Korábban készült

Az M82 CCD képét Kiss László és Kaszás Gábor készítette ST-4-es CCD kamerával, 63/840-es refraktor segítségével. Az itt látható kép három különböző expozíció összegzésével készült.

észlelési beszámolókat kaptunk a következőktől: Habina J., Hamvai A., Hevesi Z., Jankovics G., Papp S. és Péterfalvi J. Fotós barátaink közül ismételten csak Kocska Tamást és Rózsa Ferencet tudjuk említeni. Kocska Tamás már túljutott a Messier-lista felén — reméljük, a maradékkal is hamarosan megbirkózik. Papp Sándor szíves közvetítésével kaptunk még régebbi képeket Becz Miklóstól és Csiszár Tibortól.

Az elmúlt évben öt alkalommal jelent meg a Meteorban Messier-objektumokkal kapcsolatos írás. Körlevelünk, a Messier Hírek hét ízben került kiküldésre. Megalakult szupernóva-kereső szekciónk Szentaskó László irányításával. Első segédanyagunk — egy szupernóva-kereső térképfüzet — a Messier Hírek 10. számaként jelent meg.

Az észlelők körében általános igény mutatkozott arra, hogy ne csak néhány hónap rajzaiból válogatott rovatok jelenjenek meg, hanem kisebb-nagyobb összefoglalók, feldolgozások is. Ezt igyekeztünk megvalósítani a Sagittariusról és az Aurigáról készült cikkekkel.

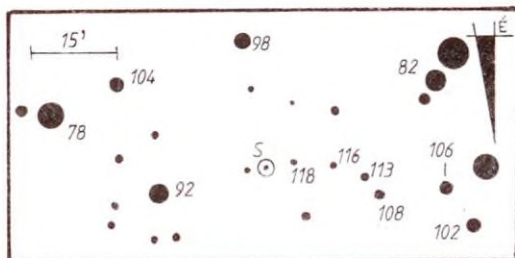
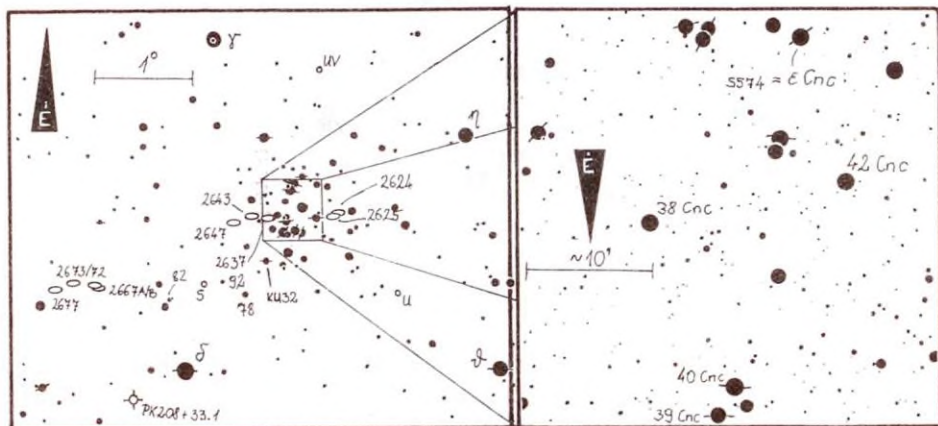
Továbbra is várjuk a hozzászólásokat, ötleteket és az észleléseket, hiszen csak ezektől válhat jobbjá a Klub munkája!

NAGY ZOLTÁN ANTAL

Méhek a Jászolban

A téli-tavaszi égbolt egyik legfeltűnőbb Messier-objektuma az M44. Ennek a szép nyílthalmaznak a "beceneve" **Jászol** ill. **Méhkas** — innen a szokatlan címválasztás.

Az állatövben alig-alig tűnik fel a Cancer (Rák) csillagkép. Aligha keltené fel figyelmünket, ha nem "csúfítaná el" egy jókora, kerek fényfolt, az M44. Már kis binokulárral is csillagok sokaságára bomlik, bizonyára sokan megcsodálták már ezt a látványt. Szerintem pl. nincs is olyan változós, aki egy X Cnc észlelés során ne időznie el az M44-nél is egy kis ideig... Komolyabb távcsővel már nem igazán érvényesül, de nagyobb nagyítással egy egészen más Praesepe tárul fel előttünk.

↑ Az M44 és közvetlen környezete

↔ Az S Cnc észlelőtérképe

Ha felütjük az Uranometriát a 141. oldalon, rögtön szembeötlik, hogy az M44 területén öt galaxist tüntet fel az atlasz. Ezek az NGC 2647, NGC 2637, NGC 2643 és az NGC 2624-25 páros. Vajon elérhetőek ezek a galaxisok amatőr műszerekkel? Az NGC 2000 katalógus meglehetősen szűkszavú ebben a kérdésben, mindössze a következőket bogarászhatjuk ki az adathalmazból: "NGC 2647: 08426+1940 15^m0^p". Méretére vonatkozóan semmilyen tájékoztatást nem ad, a megjegyzés szerint is csak ködös csillag. Az NGC 2643-ról (08417+1943) és az NGC 2637-ről (08411+1942) csak azt olvashatjuk, hogy rendkívül halvány, csillagszerű objektumok; az NGC 2624 (08381+1944) 14^m0^p fotografikus fényességgel rendelkezik, végül az NGC 2625

